

Documents d'Anàlisi Geogràfica

45

Núm. 45, 2005, ISSN 0212-1573

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Publicacions

Universitat
de Girona

DOCUMENTS D'ANÀLISI GEOGRÀFICA és una revista acadèmica adreçada als estudiosos i professionals que s'interroguen sobre les interaccions entre natura, societat, política, economia i cultura que es donen sobre l'espai a les diferents escales, i davant les quals la geografia hi aporta anàlisis o respostes. Té per objectiu la publicació de textos inèdits procedents de la recerca feta per investigadors d'arreu del món relacionats amb la ciència geogràfica i amb les disciplines afins i preveu, al mateix temps, la difusió de publicacions i d'esdeveniments científics que hi són vinculats. Editada conjuntament pel Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona i per la Secció de Geografia de la Universitat de Girona, DOCUMENTS D'ANÀLISI GEOGRÀFICA té una periodicitat semestral.

Les opinions expressades en articles, notes, informacions, ressenyes i treballs publicats a DOCUMENTS D'ANÀLISI GEOGRÀFICA són d'exclusiva responsabilitat dels seus autors.

Aquesta revista es regeix pel sistema de censors.

Basos de dades en què DOCUMENTS D'ANÀLISI GEOGRÀFICA està referenciada

- Dialnet (Unirioja)
- Francis (núms. 3,5-6, 8-10, 14-20, 24-26, anys 1983-1995)
- Geographical Abstracts. Human Geography
- Geobase (Elsevier, acord juny 2004)
- GeoRef
- Índice Español de Ciencias Sociales y Humanidades (ISOC-CSIC)
- Scopus (Elsevier, acord octubre 2004)
- Sumaris del CBUC

Editors

Mireia Baylina i Ferré (Universitat Autònoma de Barcelona),
Anna Ribas i Palom (Universitat de Girona),
David Saurí i Pujol (Universitat Autònoma de Barcelona)

Consell de redacció

Gemma Cànoves i Valiente (UAB),
Joan Carles Llurdés i Coit (UAB),
Joan Nogué i Font (UdG),
Xavier Pons i Fernández (UAB),
Maria Prats i Ferrer (UAB),
Lluís Ribera i Masgrau (UdG)

Consell assessor

Mark Bassin (University College, London), Joan Becat (Universitat de Perpinyà), Lourdes Benería (Cornell University), Vincent Berdoulay (Université de Pau), Joan Cals (Universitat Autònoma de Barcelona), Maryse Clary (Institut Universitaire de Formation des Maîtres d'Aix-Marseille), Marcelo Escolar (Universidad de Buenos Aires), João Ferrão (Universidade de Lisboa), Maria Dolors García Ramon (Universitat Autònoma de Barcelona), Josefina Gómez Mendoza (Universidad Autónoma de Madrid), Francesco Indovina (Istituto Universitario di Architettura di Venezia), Jim Lewis (University of Durham), Enric Lluch (Universitat Autònoma de Barcelona), Joan Mateu (Universitat de València), Janet Momsen (University of California at Davis), Lluís Riudor (Universitat Pompeu Fabra, Barcelona), Joan Sabí (†) (Universitat Autònoma de Barcelona), Antoni F. Tulla (Universitat Autònoma de Barcelona)

Redacció

Universitat Autònoma de Barcelona
Departament de Geografia
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
Tel. 93 581 15 27. Fax 93 581 20 01
revista.dag@uab.es

Subscripció i administració

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Publicacions
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
Tel. 93 581 10 22. Fax 93 581 32 39
sp@uab.es

Intercanvi

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Biblioteques
Secció d'Intercanvi de Publicacions
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
Tel. 93 581 11 93. Fax 93 581 32 19

Coberta

Loni Geest & Tone Høverstad

Composició

Binorama S.C.P.

Edició i impressió

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Publicacions
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
Tel. 93 581 15 96. Fax 93 581 32 39
sp@uab.es

ISSN 0212-1573

Dipòsit legal: B. 27.071-1982

Imprès a Catalunya

Imprès en paper ecològic

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, compresos la reprografia, el tractament informàtic i la distribució d'exemplars mitjançant lloguer, és rigorosament prohibida sense l'autorització escrita dels titulars del *copyright*, i estarà sotmesa a les sancions establertes a la llei. S'autoritza la reproducció del sumari i dels resums sempre que n'aparegui la procedència.

Sumari

Documents d'Anàlisi Geogràfica = Doc. Anàl. Geogr.

Núm. 45, p. 1-190, 2005, ISSN 0212-1573

S'autoritza la reproducció dels resums i de les pàgines del sumari.

Articles

- 15-40 **MAS PARERA, Llorenç; BLÁZQUEZ SALOM, Macià** (Universitat de les Illes Balears. Departament de Ciències de la Terra)
Anàlisi de la freqüentació d'ús a les platges i estudi de paràmetres de sostenibilitat associats. *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 2005, núm. 45, p. 15-40, 25 ref., 3 tab., 7 il.

L'estudi de la freqüentació d'ús de les platges ha esdevingut necessari a partir dels processos de massificació que s'hi reproduïxen, especialment a destinacions turístiques. La voluntat d'aquest article és explicar les pautes de consum del recurs platja per part dels usuaris, mesurar la seva eficiència turística i d'oci, i alhora aconseguir una caracterització de les platges segons les seves funcionalitats. S'assagen nous mètodes de recompte i d'anàlisi de les variables geogràfiques en termes de sostenibilitat, amb la creació d'un índex agregat de saturació turística, definit per la densitat d'usuaris, la motorització de l'accés i la urbanització de l'entorn; tots els quals són considerats negatius per a l'experiència recreativa i la conservació de l'entorn. L'estudi es fonamenta en una mostra de 18 platges representatives de les Illes Balears, de la qual es detallen els resultats d'una platja urbana (S'Arenal-platja de Palma) i d'una platja natural (Es Trenc).

Paraules clau: platges, turisme, sostenibilitat, saturació.

Analyse de la fréquentation des plages et étude des paramètres de développement durable associés

L'étude de la fréquentation des plages est devenue nécessaire à cause des processus de massification qui s'y produisent, spécialement dans les destinations touristiques. Le but de cet article est d'expliquer les règles de consommation de l'utilisateur qui fréquente les plages, de mesurer son efficacité touristique, et en même temps d'obtenir une caractérisation des plages selon leurs fonctionnalités. De nouvelles méthodes de décompte et d'analyse des variables géographiques en termes de développement durable sont testées et un indice supplémentaire de saturation touristique a été créé, défini par la densité d'utilisateurs, la motorisation de l'accès et l'urbanisation à l'entour; considérés tous comme négatifs en relation à l'expérience récréative et à la conservation. L'étude se base sur un échantillon de 18 plages représentatives des Iles Baléares. Nous détaillons les résultats d'une plage urbaine (S'Arenal-plage de Palma) et d'une plage naturelle (Es Trenc).

Mots clé : plages, tourisme, développement durable, saturation.

An analysis of beaches' frequency of use and a study of associated sustainability-related parameters

Due to the overcrowding of beaches, it has become necessary to study their frequency of use, particularly in tourist destinations. The aim of this article is to explain the consumption patterns that reflect how beaches are used, to measure how effective beaches are from the perspective of tourism and leisure and also to characterize them according to their functions. New methods of calculating and analysing geographic variables in terms of sustainability are tested, with the creation of an aggregate index of tourism congestion, based on overcrowding analysis, use of motorised vehicles to access to the beaches and the urban development of the beaches' surroundings; all of them considered as negative influences for the recreative experience and for nature conservation. The study is based on a sample of 18 representative beaches in the Balearic Islands and, from this study, details are given of the results of one inner-city beach (the S'Arenal-platja de Palma) and one natural beach (Es Trenc).

Key words: beaches, tourism, sustainability, saturation.

41-70 **BOSQUE SENDRA, Joaquín; ORTEGA SISQUÉS, Adriana; RODRÍGUEZ ESPINOSA, Víctor Manuel** (Universidad de Alcalá de Henares. Departamento de Geografía)

Cartografía de riesgos naturales en América Central con datos obtenidos desde Internet. *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 2005, núm. 45, p. 41-70, 29 ref., 3 tab., 4 il.

La utilización de información geográfica y los sistemas de información geográfica (SIG) por parte de las ONG es todavía minoritaria. Este tipo de herramientas pueden contribuir a mejorar las actividades más cotidianas de este tipo de organizaciones y la planificación, gestión y evaluación de los numerosos proyectos que desarrollan. En este artículo se analizan algunas de las ventajas, sobre todo para las ONG dedicadas a ayuda y cooperación al desarrollo en el Tercer Mundo, que pueden aportar los SIG, así como las posibilidades que ofrece actualmente Internet para adquirir información geográfica, a veces gratuita. Se ilustra con una sencilla propuesta metodológica para la realización de cartografía de riesgos naturales en Centroamérica, creando una base de datos con información gratuita de Internet y utilizando las herramientas que ofrecen los SIG.

Palabras clave: sistemas de información geográfica, ONG, Internet, cartografía de riesgos, riesgos naturales, Centroamérica.

Cartographie des risques naturels en Amérique Centrale avec information obtenue d'Internet

L'emploi d'information géographique et systèmes d'information géographique par les ONG est encore minoritaire. Ce type d'outils peut contribuer à améliorer les activités plus quotidiennes des organisations de ce type et la planification, gestion et évaluation des nombreux projets qu'elles développent. Dans cet article on analyse quelques avantages, surtout pour les ONG consacrées à l'aide et la coopération au développement dans le Tiers Monde, que peuvent apporter les SIG, ainsi que les possibilités qu'Internet offre actuellement pour obtenir information géographique, de manière gratuite quelques fois. Tout cela est illustré avec une simple proposition méthodologique pour la réalisation de cartographie de risques naturels en Amé-

rique Centrale, en créant une base de données avec information gratuite d'Internet et en utilisant les outils offerts par les SIG.

Mots clé : systèmes d'information géographique, ONG, Internet, cartographie de risques, risques naturels, Amérique Centrale.

Central America's natural risks mapping with database extracted from Internet

The use of geographic data and geographical information systems (GIS) by NGOs is also minority. Those tools can improve the most daily activities developed by NGOs like planning, management and evaluation projects. In this paper, we try to analyse some advantages, focused on NGOs that act in developing countries, with GIS tools, as well as the possibilities that of Internet offers to get geographical information, often freely. Its illustrated by simple methodological proposal to do Central America's natural risks mapping, creating a free database extracted from Internet and using GIS tools.

Key words: geographical information systems, NGO, Internet, risks mapping, natural risks, Central America.

71-90 **PERÒ, Davide** (University of Oxford. Centre on Migration, Policy and Society)

La izquierda europea frente a las nuevas inmigraciones. Perspectivas etnográficas sobre el caso italiano. *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 2005, núm. 45, p. 71-90, 51 ref.

La «nueva inmigración» de personas que escapan de la pobreza y la opresión en busca de mejores condiciones de vida en Europa, constituye un fenómeno importante y muy debatido. No obstante, dado que la incorporación de inmigrantes no sucede en un ambiente social homogéneo, sino en uno caracterizado por la heterogeneidad, las divisiones y los conflictos, resulta indispensable estudiar las diversas respuestas que dicho ambiente ofrece a la inmigración. Mientras que un considerable número de estudios académicos se ha dedicado al análisis de instituciones políticas y a las actitudes de la derecha, se sabe poco sobre la manera en que el flanco igualitario del espectro político, comúnmente conocido como la «izquierda», ha reaccionado frente a la inmigración. El presente artículo analiza a la izquierda en términos de la retórica oficial de partido, los discursos y prácticas de su base política, así como de las políticas públicas y la sociedad civil, tomando a Bolonia, ciudad de tradición izquierdista, como caso de estudio etnográfico. El artículo argumenta que, en su forma de encuadrar a los inmigrantes, la corriente principal de la izquierda se ha movido desde un reduccionismo socioeconómico hacia uno de carácter etnocultural y enfatiza cómo esta actitud se caracteriza por un «multiculturalismo no integrador», es decir, por una política que no logra «integrar» el reconocimiento etnocultural con la justicia material y que, en parte debido a dicha carencia, contribuye escasamente a la «integración» de los inmigrantes.

Palabras clave: multiculturalismo, clase, inmigración, izquierda, Europa, etnografía.

La gauche et les nouvelles immigrations en Europe: le cas Italien

Les «nouvelles immigrations» des peuples fuyant la pauvreté et l'oppression, à la recherche de conditions de vie meilleures en Europe, constituent un phénomène

important et très débattu. Cependant, parce que l'insertion des immigrés n'a pas lieu dans un milieu social homogène mais dans un milieu hétérogène caractérisé par des divisions et des conflits, il est important de prendre en compte la variété de réponses à l'immigration qu'offre un tel contexte. Alors que les institutions politiques et la droite politique ont été l'objet de nombreuses études, on sait moins de quelle façon le côté égalitaire de l'éventail politique, communément appelé la «gauche», répond à l'immigration. Dans cet article, la gauche est examinée dans ses rhétoriques officielles, les discours et les pratiques de sa base politique, les politiques publiques et la société civile, prenant Bologne, une ville Italienne de gauche, comme une étude de cas ethnographique. Cet article soutient que dans la façon dont il perçoit les immigrants, le courant principal de la gauche a évolué d'un réductionnisme socio-économique à un réductionnisme ethnoculturel, et souligne la façon dont la gauche est actuellement caractérisée par ce que j'appelle «le multiculturalisme non assimilant», c'est-à-dire, une politique qui n'allie pas la reconnaissance ethnoculturelle à la justice matérielle, et qui, en partie à cause de cet échec, contribue peu à l'assimilation des immigrés.

Mots clé : multiculturalisme, classe, immigration, gauche, Europe, ethnographie.

The left and the new immigrations in Europe: the Italian case

The «new immigrations» of people fleeing poverty and oppression in search of better life conditions in Europe constitute an important and much debated phenomenon. However, since the incorporation of immigrants does not take place in a homogeneous social environment but in one characterized by heterogeneity, divisions, and conflict, it becomes important to consider the variety of responses to immigration that such environment provides. Whereas considerable scholarship has gone into the analysis of political institutions and the political Right we know less about how the egalitarian side of the political spectrum, commonly referred to as the «Left», has been responding to immigration. In this article the Left is examined in terms of official party rhetoric, grassroots discourses and practices, public policies and civil society, taking the Italian Left-wing city of Bologna as ethnographic case study. The article argues that in its framing of immigrants the mainstream Left has moved from socio-economic to ethno-cultural reductionism and highlights how it is currently characterised by what I call «non-integrating multiculturalism», i.e. a politics that fails to «integrate» ethno-cultural recognition with material justice and that, partly because of such failure, contributes little to the «integration» of immigrants.

Key words: multiculturalism, class, immigration, Left, Europe, ethnography.

- 91-109 **PARÉS I FRANZI, Marc** (Universitat Autònoma de Barcelona. Departament de Geografia)
 Espai públic enjardinat: impactes ambientals, model urbà i individualització a la Regió Metropolitana de Barcelona. *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 2005, núm. 45, p. 91-109, 36 ref., 3 tab.

En un context de segona modernitat en què té lloc un procés de difusió de la ciutat, mitjançant l'establiment d'un model urbà basat en la privacitat a través del predomini d'habitatges unifamiliars, l'espai públic enjardinat desenvolupa un paper de gran rellevància a l'hora de potenciar la col·lectivitat i les relacions socials. Però la concentració d'aquests espais en zones de ciutat compacta limita els seus efectes

en el difús, d'aquesta manera es mostren dos models d'individualització diferenciats en funció del teixit urbà. A més, l'espai públic enjardinat té uns impactes ambientals que cal conèixer, especialment pel que fa als recursos hídrics, i cal veure fins a quin punt els beneficis socials de la jardineria pública poden compensar els seus impactes ambientals.

Paraules clau: espai públic, jardins, individualització, Barcelona, forma urbana, aigua.

Espace public jardiné: impacts sur l'environnement, model urbain et individualisation à la Région Métropolitaine de Barcelone

En un contexte de seconde modernité où il y a eu lieu un procès de diffusion de la cité, établissant un model urbain basé en la intimité avec une majorité de maisons unifamiliaux, l'espace public jardiné a un rôle de grande relevance favorisant la collectivité et les relations sociales. Mais la concentration de ces espaces à la cité compacte limite leur effets à la cité diffuse, montrant deux models d'individualisation selon le model urbain. En plus, l'espace publique jardiné a des impacts sur l'environnement qu'il faut connaître, en spécial ceux qui affectent les ressources hydriques, et il faut analyser si les avantages sociaux des jardins publics peuvent compenser leurs impacts sur l'environnement.

Mots clé : espace public, jardins, individualisation, model urbain, eau.

Public gardened space: environmental impacts, urban model and individualization in the Metropolitan Regions of Barcelona

In a second modernity context where a process of city diffusion is taking place, with the establishment of an urban model based on the privacy through a majority presence of single-family houses, public gardened space plays an important role favouring collectivity and social relationships. But the concentration of these spaces in compact city areas limits its effects into the diffuse city, showing two models of individualization depending on the urban model. Furthermore, public gardened space has environmental impacts that should be known, especially in what water resources concerns. Therefore, it is necessary to analyze whether social benefits of public gardening could compensate or not for their environmental impacts.

Key words: public space, gardens, individualization, urban model, water.

111-128 **dell'AGNESE, Elena** (Università degli Studi di Milano-Bicocca. Dipartimento di Sociologia e Ricerca Sociale)

Deriva étnica y nacionalismo a distancia en la construcción de las identidades diaspóricas. *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 2005, núm. 45, p. 111-128, 47 ref.

En el marco de la diáspora, la «zona de contacto» que es producida por la dispersión a nivel internacional de una población que se autodefine sobre la base de un origen espacial común, tiene unos mecanismos de construcción identitaria que reclaman la conciencia de una elección cultural. El deseo de mantener y preservar algunos rasgos que se consideran típicos de la cultura de origen para evidenciar la propia pertenencia étnica, no lleva a la simple cristalización de aquellos rasgos (que, mien-

tras tanto, pueden haber variado profundamente, en el marco del contexto de origen), sino a un proceso de diferenciación cultural todavía más profundo que, por analogía a procesos similares de deriva genética o lingüística, puede ser definido como de «deriva étnica».

Palabras clave: diáspora, deriva étnica, nacionalismo a distancia.

Dérive ethnique et nationalisme à distance dans la construction des identités diasporiques

En relation à la diaspora, «l'espace de contact» qui se révèle de la dispersion au niveau international d'une population qui s'autodéfinit sur la base d'une origine spatiale commune, présente des mécanismes de construction identitaire qui réclament de la conscience d'une élection culturelle. Le désir de soutenir et préserver quelques traits qui se considèrent typiques de la culture originelle à fin de rendre évident la propre appartenance ethnique, ne porte pas à la simple cristallisation des traits (lesquels, autrefois, peuvent varier profondément en relation au contexte originelle) sinon à un processus de différenciation culturelle encore plus profonde que, par analogie aux processus pareils de dérive ethnique ou linguistique, peut être défini comme de «dérive ethnique».

Mots clé : diaspora, dérive ethnique, nationalisme à distance.

Ethnic drift and nationalism at a distance in the construction of identities in the diaspora

Within the context of the *diaspora*, the «contact area» that results from the dispersion at international level of a population that defines itself on a common spatial origin, has mechanisms of construction identity that claim the consciousness of a cultural choice. The desire to maintain and preserve some typical characteristics of the culture of origin in order to make evident the own ethnicity, does not lead to a simple crystallization of these characteristics (that may have varied now deeply in the context of origin), but to a deeper process of cultural differentiation, that can be defined as «ethnic drift» as a result of similar processes of genetic or linguistic leeway.

Key words: *diaspora*, ethnic drift, nationalism at a distance.

Estats de la qüestió i documentació

131-138 VEZ, Margarita del

«Conocimientos situados»: reflexión sobre las geografías de la Geografía (Crónica de un viaje al 100 Congreso de la Association of American Geographers). *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 2005, núm. 45, p. 131-138, 8 ref.

Dolido por la escasa repercusión y el nulo interés de la geografía (crítica) estadounidense ante los atentados de Al Qaeda en Madrid, el cuaderno de viaje de Margarita del Vez (participante en el 100 Congreso de la Association of American Geo-

graphers) reprocha no sólo que el conocimiento geográfico sigue siendo mercantilizado y puesto al servicio del poder, sino que, descontextualizado y desideologizado, a menudo se convierte en una nueva forma de «saber ignorante». Con la deconstrucción formal de la narrativa «científica», el texto pretende ser también una denuncia al hecho de que la institución académica, por guardar las formas, llegue al extremo de dar la espalda a la realidad.

Palabras clave: conocimiento situado, geografía crítica, 100 Congreso de la Association of American Geographers (AAG), «utilidad» de la ciencia.

«Connaissances situées»: réflexion sur les géographies de la Géographie (Chronique d'un voyage au 100e Congrès de l'Association of American Geographers)

Avec ressentiment pour la courte répercussion et le nul intérêt de la géographie (critique) des États Unis face aux attentats d'Al Qaeda à Madrid, le cahier de voyage de Margarita del Vez (participante au 100e Congrès de l'Association of American Geographers) reproche pas seulement le fait que la connaissance géographique est toujours mercantilisée et mise au service du pouvoir, mais aussi qu'elle devient une nouvelle sorte de «connaissance ignorante», quand elle est décontextualisée et déidéologisée. Avec la déconstruction formale de la narrative «scientifique» ce texte veut être aussi une dénonciation du fait que l'académie arrive à ignorer la réalité, seulement pour garder les formes et apparences.

Mots clé : connaissance située, géographie critique, 100e Congrès de l'Association of American Geographers (AAG), «utilité» de la science.

«Situated knowledges»: thinking on the geographies of Geography (Travel account of the 100th Conference of the Association of American Geographers)

Resented because the short repercussion and zero interest shown by the (Critical) Geography of the United States towards the bombing of Al Qaeda in Madrid, the travel book of Margarita del Vez (attendant to the 100th Conference of the Association of American Geographers) reproaches not only that geographical knowledge is still commercialized and placed at the power's will, but soon becomes a new sort of «ignorant knowledge», when context and ideology are taken away. Deconstructing formal «scientific» narrative, this texts pretends to be also a report against the fact that academy ignores reality, just to keep forms and conventions.

Key words: situated knowledge, Critical Geography, 100 Conference of the Association of American Geographers (AAG), «utility» of science.

139-148 GARCIA RAMON, Maria Dolors (Universitat Autònoma de Barcelona. Departament de Geografia)

Enfoques crítics y práctica de la geografía en España. Balance de tres décadas (1974-2004). *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 2005, núm. 45, p. 139-148, 33 ref.

El renovado interés que se observa a nivel internacional sobre los enfoques crítics en geografía (GeoForum, 2004; IV Conferencia Internacional de Geografía Críti-

ca, 2005) es un buen motivo para hacernos reflexionar sobre la evolución de la geografía crítica en España desde el advenimiento de la democracia y aportar nuestra experiencia. A su vez, la historia política de España en los últimos treinta años ha creado un clima y un entorno muy propicios para el nacimiento o resurgimiento de un pensamiento crítico en geografía. El artículo analiza la evolución de la disciplina geográfica en nuestro país conjuntamente con la del contexto político y académico en que ésta se encontraba.

Palabras clave: enfoque crítico, geografía española, contexto político y académico.

Critique approches et practice de la géographie en Espagne. Bilan de trois décennies (1974-2004)

L'intérêt renouvelé qui est observé au niveau international sur les analyses critiques en géographie (GeoForum, 2004; IV Conferencia Internacional de Geografía Crítica, 2005) est un bon motif pour nous faire indiquer sur l'évolution de la géographie critique en Espagne depuis l'avènement de la démocratie et apporter notre expérience. À son tour, l'histoire politique de l'Espagne durant les dernières trente années a créé un climat et un environnement très propice pour la naissance ou la résurgence d'une pensée critique en géographie. L'article analyse l'évolution de la discipline géographique dans notre pays conjointement avec celle du contexte politique et académique dans lequel celle-ci était trouvée.

Mots clé : approche critique, géographie espagnole, contexte politique et académique.

Critical approaches and practice of geography in Spain. Balance of three decades (1974-2004)

The renewed interest observed at international level on the critical approaches in geography (GeoForum, 2004; IV Conferencia Internacional de Geografía Crítica, 2005) is a good reason to make us reflect on the evolution of critical geography in Spain from the coming of the democracy and to contribute with our experience. Moreover, the political history of Spain in the last thirty years has created a very good climate for the birth or resurgence of a critical thought in geography. The article jointly analyzes the evolution of geography in our country with the one of the political and academic context in which this one was.

Key words: critical approach, Spanish geography, political and academic context.

149-168 AJENJO I COSP, Marc; ALBERICH GONZÁLEZ, Joan (Universitat Autònoma de Barcelona. Centre d'Estudis Demogràfics)

La utilització de la variable població en els indicadors d'accessibilitat. Avantatges i inconvenients. *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 2005, núm. 45, p. 149-168, 14 ref., 2 tab., 6 il.

En l'anàlisi de l'accessibilitat territorial, sovint esdevé interessant expressar la magnitud de cada un dels municipis analitzats, per tal de reflectir la utilitat que es deriva de la seva facilitat d'accés, que es pot interpretar com un indicador indirecte del benefici que una bona connexió genera per a la resta de municipis. Les possibilitats

tats per reflectir la dimensió i la jerarquització dels municipis són múltiples i si bé l'elecció de l'una o de l'altra es troba necessàriament en funció de l'objecte d'estudi, sovint s'utilitza la mida de la població, que, si bé presenta una sèrie d'avantatges, evidència, al mateix temps, i segons quin tractament rebí en cadascun dels indicadors d'accessibilitat, un seguit d'inconvenients. L'anàlisi d'aquests avantatges i inconvenients és l'objectiu principal d'aquest treball, objectiu que es pretén assolir mitjançant l'aplicació al territori català de diversos indicadors —amb la introducció de la variable demogràfica i sense aquesta—, per tal de discutir-ne, contrastar-ne i avaluar-ne la validesa.

Paraules clau: indicadors d'accessibilitat, sistemes d'informació geogràfica, xarxa viària, Catalunya.

L'utilisation de la variable population dans les indicateurs d'accessibilité. Avantages et inconvénients

Dans l'analyse de l'accessibilité territoriale, il est souvent intéressant d'exprimer la magnitude de chacune des communes analysées avec l'objectif de refléter l'utilité dérivée de sa facilité d'accès, qui peut être interprétée comme un indicateur indirect du bénéfice qu'une bonne connexion génère pour les autres communes. Les possibilités pour refléter la dimension et la hiérarchie des communes sur le territoire son multiples, et bien que le choix de l'une ou l'autre dépend évidemment de l'objet de l'étude, on utilise le plus souvent la population, choix qui présente des avantages certains, mais aussi des inconvénients en fonction du traitement selon chacun des indicateurs d'accessibilité. L'analyse de ces avantages et inconvénients quand on choisit la population comme variable pour les indicateurs d'accessibilité est l'objet principal de ce travail, objectif que l'on prétend atteindre à partir de l'application au territoire de la Catalogne d'une batterie d'indicateurs, avec ou sans l'introduction de la variable démographique, afin de discuter, contraster et évaluer sa validité.

Mots clé : indicateurs d'accessibilité, les systèmes d'information géographique, réseau de routes, Catalogne.

The utilization of the population in the accessibility measures. Advantages and disadvantages

In the analysis of the territorial accessibility, it is often useful to determine the magnitude of each of the municipalities analysed, in order to show the utility deriving from its accessibility, which can be interpreted as an indirect indicator of the benefits which good connections generate for other municipalities. There are many possible ways to reflect the dimension and hierarchical order of council areas in a territory, and though the choice of one or another method are determined by the object of the analysis, a population variable is normally used. Although this can have a series of advantages, of course, it can also have a number of difficulties depending on its treatment. The main aim of this article is to analyse the advantages and disadvantages when the variable population constitutes a feature in the indicators of accessibility. To reach this objective various indicators have been used for the Catalan territory —with and without the introduction of the demographic variable— to evaluate, to contrast and discuss its validity.

Key words: accessibility measures, geographic information systems, road network, Catalonia.

169-190 Ressenyes

- Tuan, Yi-Fu.** *Escapismo. Formas de evasión en el mundo actual* (Joan Nogué).
- Peña, J.L.; Longares, L.A.; Sánchez, M. (eds.).** *Geografía física de Aragón. Aspectos generales y temáticos* (Jordi Nadal).
- Ortega Cantero, Nicolás (ed.).** *Naturaleza y cultura del paisaje* (Albert Pelachs).
- Slater, David.** *Geopolitics and the Post-colonial. Rethinking North-South Relations* (Rosa Cerarols).
- Robbins, Paul.** *Political Ecology* (Marc Parés i Franzi).
- Reboratti, Carlos.** *Ambiente y sociedad. Conceptos y relaciones* (Carlos Haas).
- Valentine, Gill.** *Public space and the culture of childhood* (Anna Ortiz Guitart).
- Santos Preciado, José Miguel.** *Sistemas de información geográfica. Unidad didáctica* (Xavier Pons).